

L'EXPERIÈNCIA DEL SERVEI DE VÍDEO COMUNITARI A BARCELONA

22 (414/juliol 1981

ciència 7)

—Servei de Vídeo Comunitari?

—Sí, digui'm?

—Sóc Eduard, del programa del Carmel. Els trucava per saber si aquest cap de setmana està disponible el portàtil 1/2" i si dimarts serà possible editar i posar títols de crèdit.

—Ara ho miraré...

Des de la Mostra Internacional de Vídeo, que es va celebrar a la Fundació Miró el febrer del 1977, i que va permetre l'arrencada del grup que aviat es va donar a conèixer com a Vídeo-Nou, fins a les pràctiques vídeo de l'actual Servei de Vídeo Comunitari, ha passat molt de temps. Els components inicials, procedents del camp de la fotografia, el disseny, l'ensenyament, l'arquitectura, l'animació cultural i la sociologia, utilitzadors ocasionals d'un equip portàtil JVC de 1/2" en blanc i negre de l'ICE, han quedat reduïts a cinc. Amb el temps, l'equip ha sofert decantacions en els seus components i en les pràctiques. Vídeo-Nou també ha canviat i es transformà l'estiu del 1979 en l'actual Servei de Vídeo Comunitari. A més de les decantacions i la metamorfosi que des de llavors s'han produït en els terrenys de les pràctiques vídeo i en l'específic d'aquest mitjà. Des d'una situació social i política oxigenant i de ruptura i el sofisticat instrument electrònic únicament conegut per alguns professionals de la imatge fins a l'actual democràcia de tipus europeu i la irrupció del vídeo al món del cinema o l'educació i l'aparició de la videocassette com a últim graó en l'escala de l'electroconfort, hi ha tot un abisme. El procés seguit per a arribar a l'actual Servei de Vídeo Comunitari ha estat ràpid, dur i complex i al mateix temps ple d'experiències variades en l'aprenentatge del mitjà i en les implicacions de tipus tècnic, econòmic, laboral i interrelacional amb usuaris, realitzadors, productors i implicats en les realitzacions.

Els dos "portapacks" deixats

Després de la celebració del CAIC esmen-

tada, un grup de decebut per les balsàmiques sessions de vídeo-conferència-mostrari proposen a Margarita d'Amico (professora de vídeo a la Universitat de Caracas, en aquell moment a Barcelona) i a Manuel Manzano (periodista i col·laborador seu) la realització d'un seminari pràctic que, sota la denominació d'"Introducció al vídeo", comença la vigília de la clausura de la mostra. Antoni Muntadas deixa al grup un *portapack* de 1/2", norma americana, i durant set dies no paren: la Rambla, els barris de Ribera i Gràcia són els espais més privilegiats en aquells primers recorreguts del vídeo. En Muntadas i el seu *portapack* se'n tornen als EUA; el termini d'utilització de l'aparell havia finalitzat i les dues cintes de "Gràcia, espais verds" no varen poder ser visionades en aquell moment. Hom es posa a pensar llavors que la ciutat és gran, tot i que a vegades és massa petita, perquè en aquell moment corria per Barcelona un altre *portapack* però no va trobar-se amb els de Vídeo-Nou.

Des de començament de gener, José Luis Aguirre i jo mateix, tot just arribats de França després d'alguns anys de dur exili, corriem per Barcelona també amb un *portapack* deixat per un videomaniac parisi que habitualment ho guardava tot sota el llit. Una entrevista amb en Xiri davant de la Model, discutint amb la gent del Living Theatre sobre les armes del pacifisme, entrevista en la qual amb l'acalorament de la discussió el Xiri quasi va pegar la companya de Julian Beck, això sí, d'una manera purament gestual; una conferència de l'Eugeni Trias sobre Zaratrusta a l'Institut Alemany; unes "paridetes" lacanianes indesxifrables de Víctor Gómez-Pin, també a l'Institut Alemany; i la quotidianitat de Montsem, una travesti canària que forma part de la *troupe* de la cadena Ferrer i companyia, a la desapareguda Pensión Moderna del carrer Pelai, 40, omplien les primeres cintes. Al temps que ens dispersàvem per la ciutat amb el magnetoscop, la càmera i un monitor petit, començàvem un curs pràctic de vídeo a l'Escola de Relacions Públiques, que llavors era als soterranis de la facultat de ciències, a la Universitat.

Per acabar, els problemes de normes dels aparells de vídeo no haguessin permès una lectura de les dues cintes "Gràcia, espais verds", perquè el nostre *portapack* era de normes europees i el de Muntadas, que ells van utilitzar, americanes!

De com es lliga el material

El desig de continuar fent vídeo després de la setmana de

La iniciació al vídeo... (Foto: T. Heras, Servei del Vídeo Comunitari)

pràctiques continua viu, però Vídeo-Nou no disposa d'aparells; es parla de demanar el JVC portàtil del CIPLA però no hi ha res a fer. Van ser les primeres eleccions legislatives de juny del 1977 les que, no solament van permetre a Vídeo-Nou la continuació d'una relació i pràctica amb el material vídeo, sinó, a més, de retop i gràcies a la desapareguda Lliga i al seu promotor Figueres, també la compra de dos equips fixos de vídeo en blanc i negre de 1/2" amb els seus corresponents monitors i radiofreqüències, base de l'equipament de Vídeo-Nou durant molt de temps. En l'espectre polític català reapareix la Lliga a la vetlla de les eleccions; un component de l'equip, Carles Ameller, és cridat pel llavors animador de l'espai radiofònic "Vdes son formidables", Alberto Oliveras, precursor i mestre de les "Encarnas de nuestras noches", per a la realització d'un programa de vídeo per a la campanya de la Lliga a la província de Girona.

La campanya estava centrada en la utilització d'un videobus (autobús equipat per a realitzar programes de vídeo complets: enregistrament, muntatge i visionament), basant-se en l'experiència realitzada pel Partit Socialista Francès el 1976.

El període de contracte era de dos mesos i l'esquema de treball era el següent: després d'una informació socioeconòmica prèvia de cada una de les comarques, recollida abans de començar la campanya pròpiament dita, hom visitava cada dia un o dos pobles. Al llarg del dia es realitzava una cinta reportatge sobre les característiques físiques i sociopolítiques del poble visitat, a base d'entrevistes directes al carrer, llocs de treball, escoles, etc. Aquest material es reconvertia després en un muntatge realitzat al videobús en una cinta acabada que visionaven els protagonistes i la resta de veïns el dia següent a la nit. A aquest muntatge s'afegia en la difusió una "cunya" política del partit productor, gravada prèviament. El visionament es realitzava en un lloc cèntric del poble i des del mateix autobús. En general el visionament es convertia en una ocasió de forta concentració de veïns, cosa que suscitava discussions i comentaris entre la gent i desbordava àmpliament el marc traçat pel partit polític per a concentrar-se en temes més lligats a la vida del poble. L'executiva de la Lliga no va apreciar aquesta faceta de l'experiència vídeo i va trencar el contracte. Vídeo-Nou protestà davant del tribunal competent, en aquest cas Magistratura, i aquesta sentència a favor seu. Figueres i la Lliga van haver d'indemnitzar el grup de vídeo. L'empresa que els llogava els equips utilitzats es va enfonsar i els de Vídeo-Nou van utilitzar la quantitat assignada com a indemnització per la ruptura del contracte laboral per a l'adquisició d'aquests equips. El que es diu guanyar les eleccions...

Un "portapack" per nou

En les primeres produccions i per manca de portàtils, ocasionalment s'utilitzaren els equips deixats per l'ICE i per Maria Arnal, el nostre mecenas a Badalona. Més endavant, un porta-

pack, encara en actiu i l'únic fins a final de l'estiu del 1980, farà aparició a Vídeo-Nou. Les primeres realitzacions i intervencions s'encadenen: enregistrament al Saló Diana de les xerrades de les Jornades Llibertàries, que més tard es difonien amb una bateria de televisors al Parc Güell; un programa d'humor i ficció amb Montesol i el professor Only-you; la reivindicació de l'espai de la Rambla pels artesans; un reportatge sobre les primeres eleccions legislatives del juny del 77; intervenció i instal·lació vídeo al Canet Rock; "Vídeo en comú" per a l'exposició "Gran Hotel" de Mariscal; l'exposició d'Ocaña a la desapareguda galeria Mec-Mec; una intervenció durant la famosa vaga de gasolineres; el seminari "Vida quotidiana" a l'Escola Massana; la projecció en pantalla gran d'un míting de la UGT, etc.

El primer quadrimestre del 1978, els Serveis de Cultura Popular van finançar la primera intervenció vídeo llarga de Vídeo-Nou. El primer projecte genèric de vídeo als barris presentat tenia com a primera finalitat la presa de contacte amb les comunitats de veïns per a iniciar l'experimentació d'un circuit alternatiu d'informació. El mitjà vídeo ofereix en aquest sentit la possibilitat d'abolir les divisions entre productor i consumidor, un remodelatge continu i immediat de la informació i la possibilitat de resposta i participació, enfront de la unidireccionalitat monolítica de la TV estatal. L'experiència es va realitzar al barri de Can Serra (l'Hospitalet), amb un projector modificat segons la dinàmica del barri i els seus interessos del moment. Quatre cintes definitives es van realitzar durant els quatre mesos sobre aquests temes: construcció especulativa i intervenció dels veïns; l'escola d'adults; les festes del barri i intervenció en un problema reivindicatiu: l'arribada del metro al barri. Durant el mateix any es va fer un programa de característiques similars al barri de Ribera (juny 1977) i també el mes de juny es va desenvolupar una intervenció als ateneus. L'objectiu principal d'aquest treball era fer una recerca pilot sobre el paper del vídeo com a instrument de dinamització. En aquell moment es volia aprofitar el marc d'una campanya —realitzada per la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona— de difusió de les activitats dels ateneus i casals de cultura. Partint d'un treball previ d'informació i contactes amb la FAV i coordinadores d'ateneus, es va decidir treballar simultàniament en quatre d'ells durant un mes: al polígon Canyelles, la Sedeta, l'ateneu popular de Nou Barris i l'ateneu llibertari de Sants. El treball quedaria centrat en els següents punts:

- Animació interna als ateneus escollits (1 cinta per centre)
- Intensificació de la relació ateneu-barri (1 cinta per barri)
- Dinamització de relacions interateneus (intercanvi de cintes)
- Reivindicació d'un local reclamat per ateneu (el cas de Nou Barris).

Malgrat la limitació de temps, material i la dispersió que suposava el treball simultani en quatre barris, es varen complir els propòsits de difusió del mitjà com a instrument de dinamització interna i consolidació.

ORGANIGRAMA I EQUIPAMENT DEL SERVEI DE VÍDEO COMUNITARI

Àrea de serveis socials

- Unitats portàtils en blanc i negre, 1/2", cinta oberta i cassette
- Unitats d'estudi blanc i negre, 1/2", cinta oberta i cassette
- Taules de muntatge, trucatge i recopiament en 1/2", blanc i negre, cinta oberta i cassette
- Monitors de TV per a difusió, de 12" a 26"
- Biblioteca, hemeroteca i assessoraments
- Arxiu d'usuaris catalans i contactes internacionals

Centre de producció

Equip de realitzadors:

L'equip treballa en els àmbits de videoanimació, educació, psiquiatria, arquitectura, urbanisme i anàlisi institucional. Gravació d'espectacles teatrals i musicals. Reportatges, circuits tancats i instal·lacions.

Enregistrament en color i blanc i negre

- Estudi mòbil amb tres càmeres de color i tauler d'efectes.
- Unitats portàtils 3/4" U-màtic industrial equipades amb càmera color monotub 2/3" saticon o amb càmera color de tres tubs 2/3" saticon.

Edició electrònica

Banc de muntatge 3/4" U-màtic industrial.

Exhibició en color i blanc i negre

Formats:

- cassette 3/4" U-màtic
- cassette 1/2" Betamax i VHS
- carro obert 1/2"
- monitors o TV de 18" a 26"

Còpies de vídeo

- cassettes 3/4" U-màtic, 1/2" Betamax i VHS
- carro obert 1/2"

ASSESSORAMENTS, CURSETS I TALLERS (1980) i PUBLICACIONS

Assessoraments

- Fundació Miró
- Escola de Belles Arts de la Universitat de Barcelona
- Col·legi d'Arquitectes de Catalunya
- TV Cardedeu
- AA.VV. del Carmel, per a la realització d'un programa sobre el barri
- Universitat de Barcelona, per a la realització d'un programa experimental -
- Ponència d'ensenyament de l'Ajuntament de l'Hospitalet

Cursets i tallers

- Curset pràctic a un grup de professionals de la informació que anaven a treballar a Nicaragua
- Curset pràctic a l'Escola de Belles Arts de València
- 3 cursets a persones independents
- Taller pràctic per a joves al I Congrés Juvenil Escolar
- Taller pràctic a les II Sèries Informatives del COAC
- Taller pràctic a la Universitat Catalana d'Estiu a Prada
- Seminari sobre "Vídeo i Educació"

Cursets en preparació a Girona, Alacant, Lleida, Sevilla i Sant Sebastià

Publicacions

- "Intervenció vídeo als ateneus" - Juny 1978
- "Dossier Vídeo-Nou 77-78" - Gener 1979
- "Projecte S.V.C." - Març 1979
- "Seminari vídeo i educació" - Setembre 1980
- "Curset pràctic de vídeo lleuger" - Novembre 1980

Conveni del SVC amb l'Ajuntament de Barcelona

Aquest conveni té com a principal finalitat la introducció del mitjà vídeo dins de la vida quotidiana de barris i institucions municipals. Concretament, l'actuació del SVC va dirigida per ordre de prioritat al moviment ciutadà, a través de les AAVV i els consells de districte, a les activitats en centres municipals i a campanyes organitzades pel mateix Ajuntament.

La utilització del mitjà vídeo pot jugar un paper important en la descentralització i la democratització de la vida municipal, en intentar adequar els missatges a les necessitats dels futurs receptors i fer possible llur intervenció, tant en la seva realització com en la seva posterior difusió i crítica col·lectiva. També la finalitat d'introduir els usuaris al llenguatge àudio-visual amb els corresponents cursets sobre maneig, instrucció tècnica i realització de programes, amb la qual cosa a més s'aconsegueix la comprensió i la lectura crítiques dels codis i els significats emesos per la ideologia massificadora i dominant de cine i TV.

Els programes seleccionats, en fase de realització, són els següents:

- Recerca amb nens de 2-3 anys en el marc de la llar d'infants
- Cinta de sensibilització sobre la neteja dirigida a nens i adolescents
 - Campanya de drogodependència: l'alcoholisme
- Utilització terapèutica del vídeo i anàlisi institucional a l'Institut Municipal de Psiquiatria
 - Planejament familiar: cinta informativa sobre anticonceptius
 - Tallers pràctics a escoles
 - Programa de sensibilització sobre la problemàtica dels bingos
- Reapropiació de l'espai urbà a Barcelona: els terrenys de la RENFE
 - Conquesta d'espais a la ciutat per part dels infants
 - Mercat central del peix

D'altra banda:

- 1 seminari pràctic per a mestres i professors d'EGB, de deu dies de duració.
- 5 cursets pràctics per a persones i institucions relacionades amb la realització de videogrames.

Aquests últims treballs, realitzats abans de la creació del Servei de Vídeo Comunitari, finançats aïlladament, varen prefigurar per les seves implicacions col·lectives, per la durada de les realitzacions, per la participació d'usuaris i per la seva flexibilitat el que seria la línia d'actuació més tard assumida pel Servei.

De les Jornades de Vídeo Comunitari a l'actual Servei de Vídeo Comunitari

A partir de les experiències anteriors, s'obre un període de reflexió per a la gent de Vídeo-Nou. La situació sociopolítica, la problemàtica pròpia del grup, les dificultats financeres i la seva relació amb el preu dels equipaments de vídeo, la configuració d'una estructura de funcionament i de prestació de serveis, l'aparició d'empreses comercials amb fortes inversions en el terreny del vídeo, etc... que desemboca en la celebració de les primeres Jornades de Vídeo Comunitari (març del 1979, Col·legi d'Arquitectes).

Per a aquestes jornades s'ha elaborat el projecte de servei de Servei de Vídeo Comunitari. Els Serveis de Cultura Popular impulsen aquesta tasca i hi asseguren la seva participació financera, encara sense completar actualment es connecta amb entitats estrangeres dedicades al vídeo en les seves vessants més relacionades amb la dinàmica del grup (Video Animation Languedoc, Fantasy Factory de Londres, Video-Realitzadors de Bolonya, Videographe de Québec, etc.); s'adquireix figura jurídica pròpia i s'estructura un funcionament intern més estable; els membres del grup treballen tots a ple temps; es configura l'estabilitat espacial, gràcies a la cessió d'uns locals de l'Institut del Teatre, al carrer Lastortras; es potencien les relacions amb les entitats públiques, els grups de base i els usuaris; s'impulsa la secció d'autofinançament, ja que fins aquell moment no existien subvencions directes; s'inicia l'assessorament i la realització de produccions amb el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya; Francesc Expressate assessora en sistemes el Servei i cedeix per a la seva utilització un aparell U-màtic de taula i un monitor Trinitron de color; el narrador fa el mateix amb un equip d'estudi de cinta oberta a 1/2"; s'adquireix un magnetoscopi editor blanc i negre de 1/2" que estalviarà els viatges a França o Londres per a la realització de muntatges. Alhora, el Servei posa l'accent sobre la realitat de la pràctica del vídeo a Catalunya, no perquè es refusi la discussió teòrica i la recerca plàstica, sinó perquè sense un mínim de realitat, de pràctica, de gent implicada directament en les tasques de realització més diverses, la discussió i la recerca corren el perill de mossegar-se la cua contínuament. Dos punts perfilaran la dinàmica del Servei a partir de l'estiu del 79:

-El vídeo, l'ha d'utilitzar la gent que sigui més a prop de la problemàtica a tractar. És més ràpid i fàcil que la gent immersa en una problemàtica aprengui a tractar-la amb el vídeo que no que aquest intenti acostar-se des de fora a temes que li són aliens.

-És necessària la creació d'un centre d'assessorament, laboratori i muntatge, lloguer d'equips lleugers i visionat i intercanvi de cintes i, en particular, a Catalunya, coordinar els sistemes de producció i difusió per a evitar incompatibilitats entre aquests. El Servei ha aconseguit convertir-se avui dia en centre de gravetat dels usuaris socioculturals del vídeo, en punt de referència, consulta i formació. De fet, i en contra de les previsions fetes, els esdeveniments, la dinàmica real, van per endavant de la capacitat de resposta del Servei. És per això que la formació de nous equips de realització autosuficients a barris, comarques, institucions pedagògiques, etc. és absolutament urgent, com també ho és que el Servei pugui atendre les tasques de postproducció derivades de l'increment previsible en la producció de material brut original provinent dels nous equips formats. Cal una visió de conjunt i un esforç de coordinació si no es vol caure en frustracions a mig camí i multiplicat de vies mortes aïllades entre si.

En aquest sentit, l'actual conveni signat amb l'Ajuntament de Barcelona permet considerar un programa d'actuació que comprèn diferents àmbits al llarg d'un any i que pot ser vist i pensat en el seu conjunt, amb la participació dels implicats a l'hora de seleccionar prioritats. És per això que dins el conveni figura una fase prèvia de planejament i contacte amb els usuaris absolutament imprescindible. Durant tres mesos el Servei ha recorregut els districtes i les àrees de l'Ajuntament, ha recollit propostes, ha format equips de col·laboradors i equips autosuficients, ha explicat les característiques del mitjà i, finalment, amb la sanció de l'Ajuntament, ha fixat un ordre de prioritats rigorosament mesurades tant en temps absorbit com en rendibilitat social. I actualment es treballa en la realització concreta de cada un dels programes seleccionats, la formació de col·laboradors sobre la marxa, l'establiment de circuits flexibles de difusió paral·lelament a l'estructuració d'una videoteca pública de l'Ajuntament.

Aquest és un pas molt important dins la política de dinamització cultural, un pas enfocat a entroncar les iniciatives de base amb les ofertes institucionals en el seu punt just d'encreuament, evitant d'una banda els esforços aïllats espontanis que acaben sense suport i moren esvanits i, de l'altra, les ofertes en el buit, les "culturalitzacions" caigudes del cel.

El vídeo és una eina d'encontre, de comunicació, de confrontació, d'aportació, de transvasament de continguts culturals d'una banda a l'altra del teixit social.

(Esteban Escobar, del Servei de Vídeo Comunitari)